

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیهما السلام

www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.ir

کارگاه آموزشی

نقشه‌نگاری و یکپارچه‌سازی و عمره

مهدا سعیدی و همکاران

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کارگاه آموزشی نگرشی دیگر به حج و عمره

نویسنده:

عبدالحمید واسطی

ناشر چاپی:

مشعر

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

کارگاه آموزشی نگرشی دیگر به حج و عمره

مشخصات کتاب

سرشناسه : واسطی، عبدالحمید، ۱۳۴۷ -
عنوان و نام پدیدآور : کارگاه آموزشی نگرشی دیگر به حج و عمره / عبدالحمید واسطی.
مشخصات نشر : تهران: نشر مشعر، ۱۳۸۷.
مشخصات ظاهری : ۱۰۸ص.: جدول: ۱۱×۲۰ س.م.
شابک : ۶۰۰۰ ریال: ۹۷۸-۹۶۴-۵۴۰-۰۸۹-۵
وضعیت فهرست نویسی : فاپا
یادداشت : کتابنامه: ص. [۱۰۷]-۱۰۸؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع : حج -- راهنمای آموزشی
موضوع : حج عمره -- راهنمای آموزشی
رده بندی کنگره : BP۱۸۸/۸ و ۱۵ ک ۲ ۱۳۸۷
رده بندی دیویی : ۲۹۷/۳۵۷۰۷۶
شماره کتابشناسی ملی : ۱۲۰۶۳۹۶
ص: ۱

اشاره

پیشگفتار

تحقق حج ابراهیمی و زیارت مطلوب، در صدر وظائف حوزه نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت بوده و اجرای طرح‌های آموزشی برای تحقق این امر از جایگاه ویژه و خاصی برخوردار است. زیارتی، زیارت مطلوب است که موجب تغییر رفتار شده و آثار پایدار در زندگی زائر ایجاد کند. اثرات رفتاری پایدار در صورتی حاصل می‌شوند که آگاهی فرد از موضوع بیش از شنیدن بوده، به باور تبدیل شود و لایه‌های درونی روان را فعال کند. «تفکر» عامل فعال‌سازی روان و ارتقاء معلومات از حافظه به کاربرد است. بنابراین باید مرکز ثقل آموزش‌های زائران بر فعال‌سازی تفکر در حین سفر قرار گیرد؛ تفکری مرحله‌به‌مرحله و طبق برنامه سفر؛ تا بتوان فضای نزدیک به حرکت و حین عمل را (که بیشترین نیاز زائر به معلومات و حالات روحی است) ارتقاء بخشید.

«کارگاه‌های آموزشی زیارت فعال» در جهت ارتقاء کیفی زیارت و به تبع آن تغییر رفتار پایدار طراحی شده است که با همراهی روحانیون کاروان‌ها دارای اثری مضاعف خواهد بود.

مجموعه حاضر که با عنوان «نگرشی دیگر به حج و عمره» تدوین شده است قسمتی (۱) از این کارگاه‌ها می‌باشد که در برگرفته محتوای آموزشی لازم برای تغییر نگرش زائر نسبت به این سفر روحانی است.

امید است زائرین محترم با استناد به روایت «تَفَكُّرُ سَاعَةٍ مِنْ عِبَادَةِ سَبْعِينَ سَنَةً» (۲)، با حوصله و دقت، مراحل این کارگاه را دنبال کنند و برای پاسخ به سؤالات مطرح شده لحظاتی را در درون ذهن و ضمیر خود سپری سازند و بر پاسخ‌های پیشنهادی تأمل نمایند.

شیخ عبدالحمید واسطی

مؤسسه مطالعات راهبردی علوم و معارف

اسلام

مشهد مقدس رضوی - ربیع الأول ۱۴۲۹

۱- بخشی از عناوین دیگر این کارگاه‌ها عبارتند از:

۲- تفسیر عیاشی، ج ۲، ص ۲۰۸

به سرزمینی می‌رویم که حریم خداست (۱)، خانه اول تمام مردم است (۲)، دور و نزدیک همه نزدیکند (۳)، دل‌ها به سوی آن پر می‌کشد (۴)، محل امن (۵) و پاکی (۶) است، تمام توجه‌ها به سوی آن است (۷)، نشانه‌های آشکار خداوند در آن قرار دارد (۸)، خداوند سفر به آن را مکرر در مکرر از مردم

۱- إِنَّمَا أَمْرُهُ أَنْ أُعْبَدَ رَبُّ هَذِهِ الْبَلَدَةِ الَّذِي حَزَمَهَا (النمل: ۲۷، آیه: ۹۱)

۲- إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى لِّلْعَالَمِينَ (آل عمران: ۳، آیه: ۹۶)

۳- الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ الَّذِي جَعَلْنَاهُ لِلنَّاسِ سَوَاءً الْعَاكِفُ فِيهِ وَالْبَادِ (الحج: ۲۲، آیه: ۲۵)

۴- فَاجْعَلْ أَفْتِدَةً مِّنَ النَّاسِ تَهْوَىٰ إِلَيْهِمْ (ابراهيم: ۱۴، آیه: ۳۷)

۵- إِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا بَلَدًا آمِنًا (البقره: ۲، آیه: ۱۲۶)

۶- عَهَدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَنْ طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ (البقره: ۲، آیه: ۱۲۵)

۷- وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْنَا (البقره: ۲، آیه: ۱۲۵)

۸- فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَّقَامُ إِبْرَاهِيمَ وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا (آل عمران: ۳، آیه: ۹۷)

خواسته است (۱)، مرکز تمام جهان است (۲)، پُر خیر و برکت است (۳).

سرزمینی که پیامبر خدا را بزرگ کرد و کوه‌های آن وحی الهی را شنید و اسلام را آشکار ساخت، سرزمینی که جای جای خاک آن محل قدم‌های پیامبر خدا و محل نزول جبرئیل بوده است. (۴) سرزمینی که کوه صفای آن هنوز ندای قولوا لا إله إلا الله تفلحوی پیامبر را سر می‌دهد، کوه مروه آن بوسه بر قدم‌های پیامبر دارد. مُستجارش هنوز، بوی امیرالمؤمنین می‌دهد.

سرزمینی که نردبان آسمان است و با طواف خانه خدا می‌توان هفت آسمان را صعود کرد.

سرزمینی که به هر جای آن نگاه می‌کنی، نشانه‌ای از خدا و اولیاء خدا می‌بینی، دریایی از نور و گروه‌های ملائک و ...

زیارت خانه خدا یعنی قصد خانه خدا؛ یعنی قصد خروج از توجه به عالم طبیعت، به سوی توجه به ملکوت؛ احساس عظمت خدا و عشق به خدا.

زائر، وارد سرزمین امن الهی می‌گردد تا آرام آرام بر

۱- وَاللّٰهُ عَلٰی النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ اِلَيْهِ سَبِيْلًا (آل عمران: ۳، آیه: ۹۷)

۲- كَذٰلِكَ اَوْحٰنَا اِلَيْكَ قُرْاٰنًا عَرَبِيًّا لِّنُنذِرَ اُمَّ الْقُرٰى وَمَنْ حَوْلَهَا (الشوری: ۴۲، آیه: ۷)

۳- اِنَّ اَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِيْ بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدٰى لِلْعٰلَمِيْنَ (آل عمران: ۳، آیه: ۹۶)

۴- وَاَنْتَ حِلٌّ بِهٰذَا الْبَلَدِ (البلد: ۹۰، آیه: ۲)

صفات نفسانی و خواطر خود غلبه کند و از وساوس شیطانی دور گردد؛ وارد مکه می‌گردد تا به ذات مقدس ربوبی توجه کند، احرام می‌بندد تا از قوه شهوت و غضب خارج شده به معبود توجه کند. در پشت مقام می‌ایستد تا به بی‌نهایت متصل گردد. طواف می‌کند تا با همه وجودش خدا را احساس کند؛ تقصیر می‌کند تا هر چه در دنیا به آن دل بسته از خود دور کند و ...
مدینه:

به سرزمینی می‌رویم که پیامبر فرمود: خداوند از سرزمین‌ها، چهار سرزمین را برگزیده است و گفته است: «والتَّيْنِ وَ الزَّيْتُونِ* وَ طُورِ سَيْنِينَ* وَ هَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ»؛ تین، مدینه است؛ زیتون، بیت‌المقدس است؛ طور سینین، کوفه است؛ و البلد الامین، مکه است. (۱) در هیچ سفری، پیامبر به مدینه بازنگشت مگر اینکه تا شهر را دید گفت: ای سرزمین دلچسب و پاک (۲)؛ و فرمود که خداوند به من دستور داده است تا مدینه را این‌گونه نام ببرم. (۳) پیامبر خدا فرمودند: هر پیغمبری حرمی دارد و حرم من مدینه است. و فرمود که ابراهیم، مکه را حرم قرار داد و من مدینه را حرم قرار دادم. و فرمود: خدایا ابراهیم برای

۱- وسائل الشیعی، شیخ حُرّ عاملی، ج ۱۴، ص ۳۶۱

۲- یا طَیْبَه!

۳- کنز العمال، کراچکی، ج ۱۲، ص ۲۵۹

مکه دعا کرد و من برای مدینه دعا می‌کنم؛ خدایا همان‌گونه که مکه را محبوب ما کرده‌ای مدینه را نیز محبوب ما بگردان. (۱)

مدینه، سرپناه اسلام و سرزمین ایمان و منزلگاه دین است. شهرها و کشورها با جنگ و سلاح فتح می‌شوند اما مدینه با قرآن فتح شد.

پیامبر فرمود: هر که بعد از مرگ من، قبر مرا زیارت کند مانند کسی است که در زمان حیات من به همراه من باشد. (۲) سزاوار است که انسان برای زیارت مسجد پیامبر خدا در مدینه، پَر بکشد.

برخی از اصحاب حضرت صادق(ع) به مدینه سفر کردند و خدمت حضرت رسیدند، حضرت سؤال کرد: ان شاء الله چقدر می‌مانید؟ گفتند: پانزده روز. حضرت فرمود: به شرف اقامت در حرم رسول خدا رسیده‌اید، پس خوب حواستان جمع باشد که برای آخرت خود کار کنید؛ مردم برخی از افراد را که در معامله و تجارت به سودهای زیاد دست می‌یابند زرنگ و باهوش می‌دانند اما زرنگ و باهوش واقعی کسی است که به دنبال سودهای آخرتی است. (۳)

۱- الکافی، کلینی، ج ۴، ص ۵۶۴

۲- التهذیب، شیخ طوسی، ج ۶، ص ۳

۳- الکافی، کلینی، ج ۴، ص ۵۵۸

حج و عمره، مجموعه فعالیت‌های حساب‌شده‌ای است که دارای نظام و سیستم کاملاً مشخص است و آثار و اهداف تعیین شده‌ای را دنبال می‌کند؛ زائر باید خود را از نقطه شروع به نقطه پایان برساند و به نتایج مورد نظر برسد. کارگاه آموزشی «نگرشی دیگر به حج و عمره»، به این منظور آماده‌سازی شده است تا زائران گرامی بتوانند نگرشی کلان نسبت به حج و عمره را تجربه کنند و رابطه آنها با زندگی را عمیق‌تر به دست آورند. این کارگاه‌ها براساس روند منطقی در هر حرکت و فعالیت موفق، برنامه‌ریزی شده‌اند یعنی شش مرحله اساسی را پشت سر خواهند گذاشت:

۱. تعیین هدف
۲. نقطه شروع
۳. نقطه مرکزی
۴. برنامه حرکت
۵. نقاط بحران و خطر
۶. نقطه مقصد

فهرست موضوعات در یک نگاه

۱. تعیین هدف: حج، معنا دهنده به زندگی
۲. نقطه شروع: تنظیم زندگی، نقطه شروع
۳. نقطه مرکزی: چشم بگشا و خدا را بین
۴. برنامه حرکت: به تنهایی یا با راهنما؟
۵. نقاط بحران و خطر: خطرها در مسیر
۶. نقطه مقصد: برنامه زندگی جدید

هر یک از این مراحل حاوی دو بخش کلی است:

صفحه سؤال: در این قسمت زائر با خواندن مقدمه‌ای ملموس، با سؤالی مواجه می‌شود که او را به تفکر وامی‌دارد. لازم است توضیحات کوتاهی توسط استاد، راجع به سؤال و هدف آن ارائه گردد. پس از اتمام تفکر در همان صفحه پاسخ سؤال توسط زائر یادداشت می‌گردد.

صفحه پاسخ (بازخورد): بعد از اینکه زائر به

سؤال پاسخ داد، به صفحه بعد مراجعه می کند. در آن صفحه به همین سؤال پاسخ دقیقی داده شده است. از آنجا که ذهن فعال شده است، مقایسه‌ای بین پاسخ خود و پاسخ ارائه شده صورت می گیرد و نقاط ضعف و قوت آشکار می گردد و نکات ارائه شده در ذهن فراگیر جایگزین می شود.

در پایان صفحه قسمتی برای نتیجه گیری مشخص شده است تا زائر نتیجه نهایی به دست آمده را در یک جمله بنویسد. این کار موجب تعمیق و تثبیت مطلب در ذهن خواهد شد.

نگرشی دیگر به حج و عمره

مرحله اول: تعیین هدف

اشاره

حج، معنی دهنده به زندگی

فعالیت اول: حج، معنی دهنده به زندگی

اشاره

هدف کارگاه: ایجاد نگرش نسبت به حقیقت حج و عمره

نقطه شروع بحث:

جملات «زیارت خانه خدا، معنی زندگی من را عوض کرد!»، «حج، به زندگی من معنی بخشید»، مکرر از زبان زائرانی که از حج یا عمره برگشته‌اند شنیده می‌شود؛ البته زائرانی که به قصد زیارت، نه سیاحت، و به قصد گذراندن یک آموزش الهی و نه فقط انجام یک سری اعمال تکلیف شده، مشرف شده‌اند.

به نظر شما حج یا عمره چه تحوّل‌ی در او به وجود آورده است که اینگونه جملات را به زبان می‌آورد؟

پاسخ فعالیت اول

«زندگی» یعنی حرکت فکری، روحی و رفتاری برای رسیدن به یک هدف.

زنده بودن و مرده بودن هر موجود به حسب خودش است، و ملاک زنده بودن این است که آثار خاصی را از خود بروز دهد. مثلاً وقتی می‌گوییم «زمین زنده» یعنی زمین گیاه خود را برویاند و سرسبز گردد، برخلاف زمین مرده که این اثر از آن ظاهر نمی‌شود. همچنین زنده بودن یک سخن به این است که سخن اثر مطلوب را در شنونده بگذارد و «سخن مرده» آن سخنی است که چنین نباشد.

زنده بودن انسان عبارت است از اینکه در مسیری قرار داشته باشد که به سوی کمال حرکت کند، مثل اینکه دارای عقل، منطق و روحیه‌ای سالم و رفتاری متعادل باشد. از آنجایی که دین باعث می‌شود فکر، روح و رفتار انسان در جهت کمال قرار گیرند و فعال شوند، قرآن، دین را حیات بشریت خوانده است. [\(۱\)](#) «معنی زندگی» یعنی جهت‌دار شدن زندگی به سوی هدفی که بر اساس محاسبات عقلی، منفعتی بیشتر از اهداف دیگر دارد.

۱- برای مطالعه بیشتر مراجعه کنید به: ترجمه تفسیر المیزان، تألیف علامه طباطبایی، ج ۱۰، ص ۷۲؛ ذیل آیه ۳۱ سوره یونس.

معنای زندگی یک نفر «پول» است یعنی جهت اصلی زندگی او برای رسیدن به پول بیشتر است، یعنی او منفعتِ «پول در آوردن» را بیشتر از منفعت هر گونه تلاش و فعالیت دیگر می‌داند.

معنای زندگی یک نفر «زن و بچه‌اش» است، یعنی بیشترین تلاش فکری، روحی و رفتاری او برای ارتباط با خانواده‌اش می‌باشد؛ یعنی او احساس خوشایندی را که از ارتباط با آنها دارد بر منافع دیگر ترجیح می‌دهد.

معنای زندگی یک نفر «شغل و کار» اوست یعنی اگر شغلش را از دست بدهد، دیگر هیچ مسأله و موضوعی نیست که فکر و روح و رفتار او را به حرکت و تلاش وا دارد.

زندگی برخی «بی معنی» است، زیرا هیچ موضوعی در زندگی نیست که برای آنها اولویت و اهمیتی بیشتر از دیگر موضوعات داشته باشد. بنابراین هر روز به روزمره‌گی و رفع نیازهای اولیه جسمی و روحی می‌گذرد. اینها دورنمایی از زندگی ندارند، زندگی آنها جهت خاصی ندارد و هیچ نقطه روشن و قابل اتکایی نیز در آینده آنها به چشم نمی‌خورد.

معنی زندگی شما چیست؟ چه چیزی در زندگی شما نقش محوری را به عهده دارد و اگر از بین برود دیگر

زندگی برای شما بی معنی خواهد شد؟

حج و عمره، به زندگی معنی می بخشد یعنی:

مسائلی را برای انسان ملموس می کند که آنها محور زندگی را تغییر می دهند، اولویت های حیاتی را جابجا می کنند، تعریف جدیدی از نفع و ضرر ارائه می نمایند و تمام وجود انسان را برای دستیابی به حقایق و رشدی دیگر سوق می دهند. (۱) اگر بخواهیم در این مسیر حرکت کنیم و معنای جدیدی را که زیارت خانه خدا برای زندگی ما عرضه می کند لمس کنیم، از کجا باید شروع کنیم؟

پاسخ این سؤال در مرحله دوم، «تنظیم زندگی، نقطه شروع» بررسی می شود.

نتیجه تفکر و مطالعه خود نسبت به مرحله اول را در یک جمله در کادر زیر بنویسید:

نتیجه نهایی

۱- برای مطالعه بیشتر به کتاب های زیر مراجعه فرمایید: جرعه ای از صهبای حج، تألیف آیی الله جوادی آملی، نشر اسراء؛ جرعه ای از بیکران زمزم، تألیف آیی الله جوادی آملی، نشر مشعر؛ حج دیداری با حبیب، تألیف حجی الاسلام حاج شیخ محسن سعیدیان، نشر منیر؛ ره توشه حج، تألیف جمعی از نویسندگان، نشر مشعر.

مرحله دوم: نقطه شروع

اشاره

تنظیم زندگی، نقطه شروع

فعالیت دوم: تنظیم زندگی، نقطه شروع

هدف کارگاه: دست‌یابی به زمینه‌ها و شرایط لازم برای سفر

نقطه شروع بحث:

احساس خوشایندی را که بعد از جمع‌آوری یک اطاق شلوغ داشته‌اید، به یاد بیاورید، همین‌طور احساس مطلوبی را که بعد از برگزاری یک میهمانی حساب شده و منظم، یا فعالیت کاری پر دامنه و وقت‌گیر داشته‌اید. چقدر احساس خوب و موثری است! زندگی‌های ما به مرور زمان، گسترده و پیچیده می‌شود. نقاط ابهام و کور پیدا می‌کند، اموری که باید تکلیف آنها روشن شود ولی به علل مختلف به تأخیر می‌افتد یا به آنها بی‌توجهی می‌شود. نقاط مبهمی که برخی از آنها نیز دائم ذهن و روح انسان را آزار می‌دهند. چیزهایی که آرزو می‌کنیم کاش هر چه زودتر وضعیت آنها روشن شود.

حیج، حرکت به سوی تولد دوباره است؛ انسان به سوی این رشد و ولادت جدید حرکت نمی کند مگر اینکه وضعیت زندگی قبلی خود را سامان داده باشد.

در زندگی، حداقل سه محور اساسی نیاز به ساماندهی و بررسی دارند:

* محور ارتباطات روحی و عاطفی

* محور وضعیت مالی

* محور وضعیت آتی زندگی

به نظر شما در هر یک از این محورها چه بررسی ها و فعالیت هایی باید انجام شود؟

محور ارتباطات روحی و عاطفی:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

پاسخ فعالیت دوم

تنظیم زندگی به هدف برقراری عدالت است. عدالت یعنی هر چیزی در جای خود بنشیند و به حق خود برسد. پس برای تنظیم زندگی باید ببینیم آیا هر چیزی را در جای خود قرار داده‌ایم؟ آیا حق هر چیزی را ادا کرده‌ایم؟ محور ارتباطات روحی و عاطفی:

جدولی مانند جدول زیر تهیه کنید و طبق آن عمل نمایید:

اسم شخص کاری که برای جلب رضایت و ادای حق او باید انجام شود.

رضایت جلب شد یا نشد؟

حقوق پدر و مادر، اذن شوهر، حق الناس (از مال گرفته تا غیبت‌ها) و ... همگی باید بررسی شوند.

باید توجه کرد که در برخی موارد، انسان عملکرد خود را حق و کار فرد دیگر را باطل می‌داند ولی فرد مقابل، دقیقاً برعکس فکر می‌کند و این سوء تفاهم همیشه باقی می‌ماند. تشکیل جلسات گفتگو با حضور

بزرگترها که به قصد اصلاح برقرار شوند، از بهترین راه‌حل‌هاست.

اگر به موارد مبهم و پیچیده‌ای مبتلا- هستید که به تنهایی قابل حل و فصل نیستند یا غیر قابل حل و فصل دیده می‌شوند، می‌توانید با روحانی کاروان خود مشورت کنید. از کنار این موارد نگذرید که تأثیرات حیاتی در زندگانی شما دارند. محور وضعیت مالی:

تدارک و پشتیبانی زندگی با کار و درآمد‌ها انجام می‌شود. فضای کسب و کار، به افکار و روحیات انسان شکل می‌دهد؛ پس زندگی بر اساس فضای کسب و کار، شکل می‌گیرد. تأثیر لقمه حلال و لقمه حرام بر همین اساس است.

بیاید مروری دوباره به فعالیت‌های کاری خود داشته باشیم؛ نوع معاملاتی که انجام می‌دهیم، کاری که تحویل می‌دهیم، تعهدی که اجرا می‌کنیم، آیا با ملاک‌های خداوند مانند ملاک زیر منطبق هستند؟

عملکردی درست است که اگر دیگری نسبت به خود تو آن را انجام دهد ناراحت نشوی و آن را درست بدانی! (۱) آیا فقط به خودمان فکر می‌کنیم یا فقرا و

۱- براساس روایت «اِحْبَبْ لِغَيْرِكَ مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ»؛ ترجمه: چیزی را برای دیگری بپسند که برای خودت می‌پسندی. (مستدرک

الوسائل، ج ۱۱، ص ۳۱۱)

تهی‌دستان را نیز شریک زندگی خود کرده‌ایم؟!
خمس و زکات، سهم فقرا در اموال ما هستند؛ آن هم در اموالی که نیازهای خودمان را از آنها برطرف کرده‌ایم و اضافه بر مخارج
سالیانه ما بوده‌اند؛ و آنهم فقط به اندازه یک پنجم!
محور وضعیت آتی زندگی:

برخی افراد چنان امورشان به هم ریخته است که هیچ کس در غیاب آنها از عهده رتق و فتق امورشان بر نمی‌آید و اگر عمرشان
سرآید، اطرافیان حیران و سرگردان و بیچاره خواهند شد.

انسان عاقل همیشه موقعیت خود را در زندگی در نظر دارد و مشخص می‌کند. نوشتن وضعیت زندگی و مشخص کردن امور مالی،
ارتباطی، امانت‌ها، تعهدات و ... موجب می‌شود بار فکری و روحی فرد هنگام سفر، آنهم سفر به سوی خداوند، سبک باشد و فرد
بتواند وجود خود را در فضای حج بارور کند.

وصیتی شفاف بنویسیم و همیشه با دیدن آن به یاد مرحله انتقال به آخرت بیفتیم و برای آن روز محاسبات روشن داشته باشیم. (۱)

۱- برای مطالعه بیشتر می‌توانید به کتاب‌های زیر مراجعه فرمایید:

گناهان کبیره، تألیف شهید دستغیب، انتشارات غدیر.

صله ارحام، تألیف آیی‌الله میانجی، انتشارات نوید اسلام.

آداب تجارت و کسب حلال، ترجمه عبدالرسول گلرانی، نشر احسان.

وصیت، تدبیر مردمان آگاه و آینده‌نگر، تألیف مهدی مؤمنی، انتشارات بدر.

حال که به زندگی شفافیت و نظم نسبی بخشیدیم و با فکر راحت و قلب آرام، عازم سفر شدیم، به نظر شما روح اصلی حج و نقطه مرکزی آن که در طول سفر باید کاملاً بر آن متمرکز شویم کجاست؟
پاسخ این سؤال در مرحله سوم «چشم بگشا و خدا را ببین» بررسی می شود.

نتیجه نهایی

.....
.....

ص: ۳۹

مرحله سوم: نقطه مرکزی

اشاره

چشم بگشا و خدا را ببین

فعالیت سوم: چشم بگشا و خدا را ببین

هدف کارگاه: دست یابی به روح حج

نقطه شروع بحث:

اگر بخواهید کل حج یا عمره را در یک عبارت یا عنوان خلاصه کنید چه می گوئید؟ چرا؟

عبارت یا عنوان مورد نظر:

.....

.....

توضیح عبارتی که نوشته اید:

.....

.....

.....

پاسخ فعالیت سوم

حج: قصد حرکت به سوی خدا

کعبه: خانه خدا

لیبک: خدایا با تمام وجود آمدم

خدمت حضرت صادق (ع) مشرف می شویم، عرضه می داریم که ان شاء الله امسال حج و عمره خواهیم رفت، توصیه و سفارشات را بفرمایید.

حضرت می فرماید: (۱) وقتی قصد رفتن کردی، ذهن و فکر و قلبت را از هر چه غیر خداست تخلیه کن و با تمام وجود، خود را به خدا بسپار و خود را در اختیار او قرار بده تا هر چه صلاح است انجام شود.

۲. از فکر زندگی روزمره و مردم و اطرافیان و رفاه و راحتی بیرون بیا و فقط به خدا فکر کن. مبادا به نیروی خود یا پول و آشنایان یا علم و اطلاعات، دلخوش باشی؛ جز به خدا تکیه نکن و جز به نیروی او امیدوار نباش.

۳. طوری قصد رفتن کن که گویا دیگر قصد بازگشت نداری و به دیدار خدا می روی.

۴. وقتی غسل احرام می کنی از هر چه غیر خداست خود را بشوی.

۵. وقتی احرام می پوشی لباس راستی و درستی، صفا و صمیمیت، تواضع و خضوع بپوش و قلب خود را از

۶.

- هر چه غیر خداست خالی کن.
۷. وقتی لبیک می‌گویی با تمام وجود روی به خدا بیاور.
۸. وقتی طواف می‌کنی، قلبت طواف کند آنهم به همراه ملائکه خداوند، و به دور عرش او.
۹. وقتی سعی بین صفا و مروه می‌کنی، از غیر خدا فرار کن، از خودبینی فرار کن، از غفلت‌ها و بی‌خیالی‌ها فرار کن، از زیاده‌خواهی‌ها و ظلم‌ها فرار کن.
۱۰. در عرفات، اعتراف به اشتباهات و نادانی‌ها بکن و عهد خودت را با خدا تازه نما: عهد پرستش، عهد توحید، و فقط او را دیدن و رضای او را انجام دادن.
۱۱. در مشعر، با تمام وجود بر خدا متمرکز شو.
۱۲. در منی، در قربانگاه، تمایلات و کشش‌های نفسانی را ذبح کن.
۱۳. در رمی جمرات، به شهوات، پستی‌ها، رفتارهای زشت سنگ بزن و آنها را از خود دور کن و به شیطان بازگردان.
۱۴. وقتی سر تراشیدی، تمام ناپسندهای درونی را تمیز کن.
۱۵. وقتی دوباره به حرم بازگشتی، خود را به حفظ و حمایت خداوند بسپار و با حالِ خضوع و احساسِ عظمت صاحب‌خانه به زیارتِ دوباره برو.
۱۶. استلام (۱) حجرالاسود کن و با دست‌زدن به این سنگ، رضایت خود از تقدیر و تدبیر خداوند در زندگی‌ات را اعلام کن و در برابر بزرگواری او سر فرود بیاور.
۱۷. با طوافِ وداع، هر چه غیر خداست را رها کن.
۱۸. روح را برای دیدار خدا آماده ساز و خود را دائم در محضر خدا ببین.
۱۹. تعهدی را که با خدا بستی، خوب بخاطر بسپار و دائم با خود مرور کن.
- ۲۰.

تمام این سفارشات یک محور و یک روح بیشتر نداشت:

خدا را احساس کن.

احساس خود را از خدا تقویت کن.

با تمام وجود خدا را دریاب. (۱) در سفر حج، تمام تلاش را برای جستجوی خدا و یافتن او در قلب و دل خود انجام می‌دهیم.

به نظر شما آیا می‌توان این سفر را بدون معلم و راهنما انجام داد؟

مرحله چهارم، «به تنهایی یا با راهنما؟» پاسخگوی این سؤال است.

نتیجه نهایی

.....

.....

۱- برای مطالعه بیشتر می‌توانید به کتاب‌های زیر مراجعه نمایید:

از ژرفای حج، پیام امام سجاد (ع) به شبلی در باب فلسفه حج، تألیف علی اکبر مظاهری، نشر دارالحدیث.

آداب سفر حج، تألیف علی قاضی عسگر، نشر مشعر.

اخلاق و آداب در حج و زیارت، تألیف محمدتقی رهبر، نشر مشعر.

پرتوی از اسرار حج، تألیف عباسعلی زارعی، نشر جامعه مدرسین.

مرحله چهارم: برنامه حرکت

اشاره

به تنهایی یا با راهنما؟

فعالیت چهارم: به تنهایی یا با راهنما؟

هدف کارگاه: تشخیص نقش روحانی کاروان در سفر زیارت خانه خدا.

نقطه شروع بحث:

می‌دانیم که حج و عمره، سفری سیاحتی نیست؛ می‌دانیم که سفری فقط زیارتی هم نیست؛ به نظر شما:

آیا حج و عمره، بُعد آموزشی دارد؟

آیا برای کسب این آموزش‌ها می‌توان به تنهایی عمل کرد؟ چرا؟

چه راهی برای یادگیری موفق برنامه‌ها و نکات سفر سراغ دارید؟ یادگرفتنی که توان انجام مطلوب برنامه حج را ایجاد کند و

آموختنی که پایه‌ای برای زندگی جدید بعد از زیارت خانه خدا بشود؟

پاسخ فعالیت چهارم

بسیاری می‌گویند حج یا عمره سفر سیاحتی نیست ولی ناخودآگاه اوقات آنها به تماشای شهر مکه و مدینه و ساختمان‌ها و بازارها سپری می‌شود. برخی نیز این سفر را فقط یک سفر زیارتی به معنای انجام اعمالی خاص و خواندن نماز و ادعیه و زیارت‌نامه می‌دانند؛ و دائم به فکر خویش و اعمال خود هستند.

اما سفر حج و عمره در واقع، یک سفر آموزشی است، آموزش بندگی و عبودیت، آموزش عبور از خود و خودیت، سفری که مراحل و منازل متعدّد و به هم پیوسته دارد و در هر منزل، نکات کلیدی برای دست‌یابی به زندگی واقعی را به انسان می‌آموزد. اگر باطن اعمال، مورد نظر نباشد، عملکردهای ظاهری چه توجیهی خواهند داشت؟ دو تکه پارچه به خود بستن، به گرد سنگ‌هایی گشتن، به بیابان رفتن و شبانه‌روزی در آنجا ماندن، به ستونی سنگ زدن و سر تراشیدن ... واقعاً هر کدام از قسمت‌های مناسک چه حقیقتی را در زندگی آینده ایجاد می‌کند؟ و چگونه می‌توان به آن حقایق رسید؟ حج، درس زندگی آینده است و درس آموزی، نیازمند

به راهنماست. نکات و کلیدهای بسیاری وجود دارد که به‌طور معمول قابل دست‌یابی نیست، مطالعات و بررسی‌ها و درس‌آموزی در سالیان متوالی لازم دارد تا بتوان نکته‌ای را درست فهمید و درست انتقال داد.

حقائق و دقائق حج تمام‌شدنی نیست، باطنی پشت‌ظاهر و باطنی دیگر در پشت باطن، همیشه زنده است و فهم جدید ایجاد می‌کند. اگر با راهنمای کاروان همراه شویم و اهل سؤال و تحقیق باشیم می‌توانیم در این فرصت، سرمایه‌هایی به‌دست آوریم که ابدیتی استوار از آن پدید آید.

روحانی کاروان راهنمای شماست و البته روحانیون کاروان‌ها، افرادی متفاوت با توانایی‌های مختلف و روحيات گوناگون هستند، درست به‌مانند اساتید مراکز آموزشی که همگی صلاحیت‌های عمومی برای تدریس را حائز می‌باشند ولی هر کدام توان و شخصیت خاصی دارند. اگر اهل سؤال و پیگیری باشیم می‌توانیم کلیدهای لازم برای زندگی آینده را چه از روحانی کاروانمان و چه از دیگر متخصصین و راهنمایان دارای صلاحیت، در طول سفر به‌دست آوریم و به‌جای سوغات دست و خاطرات چشم، سطح فکر برتر و افق دید گسترده‌تر و زندگی بامعنی‌تر را به‌ارمغان ببریم و زندگی دیگران را نیز متحول کنیم.

خطرها و بحران‌های معنوی که شما را در سفر زیارت خانه خدا تهدید میکند در مرحله پنجم مورد

ص: ۵۲

بررسی قرار می گیرد.

نتیجه نهایی

.....

.....

ص: ۵۴

مرحله پنجم: نقاط خطر و بحران

اشاره

خطرها در مسیر

فعالیت پنجم: خطرها در مسیر

هدف کارگاه: تشخیص موقعیت‌های خطر و بحران

نقطه شروع بحث:

در هر کار و فعالیتی، موقعیت‌هایی وجود دارد که موجب از بین رفتن تمام زحمات و آثار مفید و مثبت می‌شوند. به نظر شما چیزهایی که می‌توانند روح حج را از انسان بگیرند و حج را ناکام بگذارند، کدامند؟

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

پاسخ فعالیت پنجم

اهمیت دادن به شناخت آفت‌ها و خطرها، شرط عقل است مخصوصاً در فعالیت‌هایی که آثار طولانی و دراز مدت برجای می‌گذارند.

شاید این سفر، فقط یکبار در عمر نصیب شود، در حالی که اثرات آن با ابدیت انسان گره خورده است، پس دقتی مضاعف می‌طلبد.

تمام آفت‌ها و خطرها به دو سرمنشأ اصلی باز می‌گردند:

خودمحوری

ظاهرگروی

«خودمحوری» در ارتباط با همسفران، خودمحوری در انجام اعمال و مناسک، خودمحوری در تصمیم‌ها و انتخاب‌ها، سرچشمه ایجاد اکثر مشکلات فکری، روحی و رفتاری است. آفتی که مانند آتش به روح انسان می‌افتد و تمام وجود او را، دنیا و آخرت او را می‌سوزاند.

دو انتخاب بیشتر نداریم: یا خدا یا خود!! یا فکر و روح و رفتارمان را پُر از خدا و رضایت خدا کنیم، یا پُر از دلخواه و پسند خود!!

نقطه حساس کجاست؟

«هنگام انتخاب و تصمیم»

قبل از هر تصمیم، لحظه‌ای فکر کنیم آیا این انتخاب و تصمیم را خداوند می‌پسندد یا نه؟ اگر چنین

کنیم ندای «قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّيْهَا» را با تمام وجود خواهیم شنید.

«ظاهرگروی» سرچشمه‌ای دیگر برای بسیاری از مشکلات و حسرت‌هاست. عادت به پُر کردن چشم از دیدنی‌های جالب مادی، وقت صرف کردن دائم در بازارها به بهانه مستحب بودن سوغات، نمازها و طواف‌های مستحب به قیمت آزار و اذیت دیگران و هم‌سفران، به‌دنبال خاطرات توریستی و اطلاعات تاریخی بودن، البته نه برای عبرت بلکه برای گزارش به دیگران؛ بی‌اهمیتی به آزرده دل دیگران ولی دقت در قرائت نماز آنها و ...

همه می‌دانیم که بدون رعایت صحیح احکام و مناسک نمی‌توان اعمال درست و زیارت مطلوبی داشت ولی برخی نمی‌دانند که بدون رعایت شرایط فکری، روحی و رفتاری لازم، تمام زحمات ظاهری آنها هم از بین خواهد رفت.

حقایق بسیاری در انتظار است، تا وقت باقی است دست به راه خدا بزنیم و نفس سرکش را مهار کنیم.

سفر حج و عمره، و هم‌سفر شدن با میهمانان خداوند، فرصتی بسیار عالی برای تمرین خدامحوری و دور شدن از خودمحوری است؛

زمینه‌ای مناسب برای تقویت دید عقلی و قلبی و نفوذ به حقایق و عبور از دیده‌های ظاهری است. (۱)

۱- برای مطالعه بیشتر به کتاب المراقبات و رساله لقاء الله، تألیف میرزا جواد آقا ملکی تبریزی مراجعه کنید.

می‌خواهیم از این سفر ملکوتی و عرفانی بازگردیم، آیا قرار نیست که حاجی واقعی شده باشیم؟

قرار است چه کنیم تا نور حج را همیشه در قلب خود احساس کنیم؟

مرحله ششم، «برنامه زندگی جدید» پاسخگوی این سؤال است.

نتیجه نهایی

.....

.....

ص: ۶۲

مرحله ششم: نقطه پایانی

اشاره

برنامه زندگی جدید

پاسخ فعالیت ششم

قبل از سفر، امور زندگی مان را تا حدودی شفاف و منظم کردیم تا بتوانیم سفری واقعی را آغاز کنیم. از همان ابتدا، گرمایی را که این سفر به زندگی مان وارد کرده است، احساس نمودیم و روزنه‌هایی به سوی معنایی جدید از زندگی برایمان گشوده شد. به راه افتادیم، اعمال را انجام دادیم، به جستجوی خدا رفتیم، تلاش کردیم چشم قلب بگشاییم و خدا را لمس کنیم، با تمام کشش‌های نفسانی تا حدود زیادی مقابله کردیم و افق‌های تازه و حس‌های جدیدی در برابرمان گشوده شد. تصمیم گرفتیم که: فهرستی از واجبات و محرمات تهیه کنم و زندگی خود را دوباره مرور کنم که آیا تمام واجبات را انجام می‌دهم و تمام محرمات را ترک می‌کنم؟

فهرستی از ارتباطاتم تهیه کنم و بینم که آیا همه آنها براساس رضای خدا شکل گرفته است و طبق دستور او انجام می‌شود؟

فهرستی از جزئیات کار و درآمدم تهیه کنم و بررسی کنم که آیا درست و طبق رضای خدا انجام می‌گیرند؟

فهرستی از عادات خود تهیه کنم و ارزیابی کنم که آیا صحیح و بر اساس پسند خداوند است؟

فهرستی از نحوه برخوردها و گفتارهایم تهیه کنم و بینم آیا خداوند این نحوه برخورد و این گونه گفتار را می‌پذیرد؟

فهرستی از احساس‌های درونی‌ام تهیه کنم و خوب موشکافی کنم که آیا این روحیه و احساس، خدایی است؟

اگر با این احساس و روحیه با او روبرو شوم او مرا می‌پذیرد؟

فهرستی از خیالات و خواطری که زیاد در ذهن و فکرم می‌آیند و مرا به خود مشغول می‌کنند تهیه کنم و خدایی یا شیطانی بودن آنها را بررسی کنم.

فهرستی از خوبی‌ها و کمالات تهیه کنم و سعی کنم در هر ماه حداقل روی یکی از آنها تمرکز کنم و تا حدودی به آن نزدیک شوم.

فهرستی از بدی‌ها و پستی‌ها تهیه کنم و سعی کنم در هر ماه حداقل روی یکی از آنها تمرکز کنم و تا حدودی از آن دور شوم.

اول هر ماه، حداقل یک ساعت برای ارزیابی و بررسی موارد فوق اختصاص بدهم و پس از تشخیص موارد منفی، حداقل یک مورد را انتخاب کنم تا در طول ماه برای دور شدن از آن کار کنم. (۱)

نتیجه نهایی

۱- برای مطالعه بیشتر می‌توانید به کتاب‌های زیر مراجعه فرمایید: ترجمه و خلاصه کتاب معراج السعادی، تألیف ملا احمد نراقی، نشر دهقان. حلال و حرام در اسلام، تألیف یوسف قرضاوی، نشر احسان. نقش عادت در تربیت اسلامی، تألیف علی‌اشرف جودت، نشر امیر کبیر.

ص: ۶۹

سخن آخر

اشاره

چگونه وداع کنیم

حاجی سلام!

سفر تمام شد؛ چه خیالی در سر داری؟!
برگردی و همان روال و همان روش و همان رفتارها و همان افکاری که قبلاً بود دوباره از سر؟!
چه تصمیم گرفته‌ای؟
نگذر!
واقعاً چه تصمیم گرفته‌ای؟ از پیش خدا تو را چه حاصل شده است؟
همه جای زندگی خراب است، پس بی خیال!!!
از ما که گذشته، پس بی خیال!!!
مجبور به زندگی روزمره هستیم و کاری از کسی بر نمی آید پس بی خیال!!!
چقدر از این بی خیالی‌ها در این سفر به باخیالی تبدیل شد؟!
چقدر از اینکه ابدیت و آخرت خودمان را به حرف و نقل و رفتارهای چندروزه عده‌ای آشنا و غریبه بفروشیم، ترسیدیم؟!

حاجی! کجای کاری!!

نگاهی به خودت بینداز، مرور کن، ورنه انداز کن، سر به پایین انداخته‌ای به کجا می‌روی و زندگی را به کجا می‌بری؟!

کم نبودند کسانی که جدی گرفتند و بار بستند و ...

و کم نبودند کسانی که گفتند: حوصله داری‌ها!! و عمر آنها هم مثل بالایی‌ها گذشت ولی ...

واقعاً تا کی؟ پس کی؟ اگر بعد از زیارت خانه خدا نه پس بعد از کی؟

چند روزی در این سفر خواهیم بود که به سرعت خواهد گذشت؛ به گفته امیرالمؤمنین (ع) «اغْتَنِمِ الْفُرْصَ فَإِنَّهُ تَمُرٌّ مَرَّ السَّحَابِ». (۱)

این فرصت‌ها غنیمتی است که شاید تکرار نگردد. پس تأملی باید و ...

این لحظه را بسیار نزدیک ببینید که این سفر به اتمام رسیده است و شما عازم خانه خود هستید. آخرین زیارت، آخرین طواف،

آخرین عهد و آخرین وداع.

چگونه وداع کنیم؟

حضرت رضا (ع) می‌فرمایند: هر وقت خواستی از مکه خارج شوی، طواف وداع کن و از خدا بخواه که دوباره

نصیب تو کند؛ و برو و روبروی حجرالأسود بایست و بگو: خدایا با حالِ توبه از این شهر می‌روم و ستایش تو را می‌کنم و قلبم به تو متوجه است و به سوی تو بازخواهم گشت. (۱) پیامبر خدا(ص) هنگامی که وداع می‌کرد در نزدیک درِ مسجدالحرام به سجده می‌افتاد و می‌فرمود: «اللَّهُمَّ إِنِّي خَرَجْتُ عَلَىٰ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ»، خدایا من با باور به اینکه خدایی جز تو نیست از این شهر می‌روم. (۲) حسّ توحید و لمس یگانگی و عظمت خداوند را باید از این شهر با خود ببریم.

روز آخر در مسجدالحرام بنشینید، چشم‌های خود را ببندید، و مرحله به مرحله سفر را در درون خود مرور کنید، و حس‌هایی که از مشاعر مقدّسه به دست آورده‌اید را تجدید کنید؛ همانطور که چشم‌ها را بسته‌اید با قلب خود به دور خانه خدا بگردید و این حس را در اعماق وجودتان نفوذ دهید و با تمام وجود خدا را لمس کنید.

۱- الفقیه، شیخ صدوق، ج ۲، ص ۵۵۷

۲- وسائل الشیعی، شیخ حرّ عاملی، ج ۵، ص ۲۷۱

طرح زیارت فعال

کاروان آموزشی نور

جهت گسترش یافتن و عملیاتی شدن آموزش‌های کاربردی در کلیه مراحل زیارت، به عنوان نمونه و زمینه اولیه «برنامه آموزشی قدم به قدم برای کاروان‌های زیارتی عمره» ارائه میگردد.

محتوای پیشنهادی هر یک از مراحل در کتاب «راهنمای زیارت فعال»، عرضه شده است. مدیران، روحانیون و زائرین محترم می‌توانند براساس ظرفیت‌های زمانی، مکانی، علمی و عملی، محتوایی مناسب با خود داشته باشند.

پیشنهاد راهبردی طرح، ایجاد عنوان «کاروان آموزشی» است.

منظور از «کاروان آموزشی»، کاروانی است که زائر با اطلاع از مطلب زیر به صورت داوطلب در آن ثبت نام می‌کند:

این کاروان یک کاروان صرفاً زیارتی نیست که در ضمن برنامه زیارت‌ها آموزش‌هایی نیز داده شود، بلکه این کاروان در حقیقت یک کارگاه آموزشی سیار است که زائران به صورت گروه‌های چهار نفره گروه‌بندی می‌شوند و در مرحله به مرحله سفر، سؤال و مسأله‌ای متناسب با آن مرحله را دریافت می‌کنند، با تفکر و تأمل فردی ابتدا پاسخی را برای سؤال تولید می‌نمایند، سپس به بحث و مشورت گروهی پرداخته و نظر گروهی تولید می‌کنند و در مرحله سوم منابع مطالعاتی لازم را که توسط تیم آموزش‌دهنده در اختیار آنها قرار می‌گیرد مطالعه می‌کنند و نتایج را با نظر گروه مقایسه می‌نمایند و در نهایت مقاله‌ای با عنوان متناسب با موضوع، توسط هر یک از زائرین تدوین می‌گردد.

در این کاروان، زائر از اینکه فقط شنونده باشد ارتقاء یافته، در دست‌یابی به محتوای آموزش و فعالیت‌های زیارتی مشارکت می‌کند.

محتوای آموزشی این مجموعه صرفاً اطلاعات تاریخی حافظه‌ای یا بازدیدهای جهانگردانه یا صرفاً انتقال حجمی از احکام و مناسک نیست بلکه فعال‌سازی آیات و روایات، و به حس رساندن اطلاعات تاریخی و مشاهده اماکن تاریخی و مناسک برای ایجاد تغییر در نگرش و رفتار و تمرین بر مهارت تصمیم‌گیری‌های پایدار در زندگی است.

برنامه قدم‌به‌قدم این کاروان به ضمیمه می‌باشد.

در این کاروان فرصت اضافه‌ای برای فعالیت‌های غیر آموزشی وجود ندارد.

برنامه قدم به قدم کاروان آموزشی نور

شناسنامه برنامه

رسالت برنامه: زمینه‌سازی برای حیات طیبه (خداافزایی در زندگی).
مأموریت برنامه: برقراری رابطه بین محتویات سفر با زندگی زائر پس از سفر.
راهبرد برنامه: ایجاد تغییر در نگرش‌ها و احساس‌ها به صورتی که زمینه تغییر پایدار در رفتار و تغییر در تصمیم را ایجاد کند.
راهبرد عملیاتی: زمینه‌سازی برای تولید تغییر توسط خود زائر با ایجاد زمینه برای تفکر (نه انتقال اطلاعات به زائر)

ترسیمی از فضای عملیاتی

زائر در فضای مناسب به صورت کاملاً رسمی در کارگاه آموزشی شرکت می‌کند و سپس یافته‌های خود

در کارگاه را در فضای اماکن مقدسه تمرین می‌کند.

در هر جلسه با یک مسأله مواجه می‌شود که باید ابتدا با بارش فکری فردی پاسخی را برای این سؤال و مسأله بیابد، سپس گفتگو و مباحثه گروهی و تولید یک نظر گروهی انجام می‌گیرد و نتایج فعالیت‌های گروهی در کارگاه با یکدیگر مقایسه می‌شود، در مرحله بعد مطالعه در مورد پاسخ همان سؤال و مسأله صورت می‌گیرد تا نظر کارشناسان و متخصصین فن استخراج شود و با نظر فردی و گروهی مقایسه شود و در نهایت بازخورد نهایی و پیشنهاد استاد مطرح شده و جمع‌بندی توسط اساتید کارگاه صورت می‌پذیرد. شرکت‌کنندگان نتایج به دست آمده در کارگاه را با برگه راهنمایی که در اختیار آنها قرار داده می‌شود در محیط مربوطه (حرم نبوی یا بقیع یا مساجد مقدسه یا بیت الله الحرام یا ...) مرور می‌کنند و تمرین‌های فکری و روحی تعریف شده را انجام می‌دهند و در نهایت کل فعالیت و نتایج به دست آمده به صورت یک مقاله در قالب از پیش آماده شده که در اختیار آنها قرار داده می‌شود می‌نویسند.

مجموعه این مقالات، طوری تنظیم شده است که اگر در انتهای سفر کنار هم گذاشته شوند و صحافی شوند علاوه بر سفرنامه، یک تألیف توسط زائر با محورهای زیر تولید خواهد شد:

دین‌شناسی، نبوت و پیامبری، امامت و ولایت، قرآن‌شناسی، ملکوت و ابدیت‌شناسی، دینداری در دنیای معاصر،

برنامه عملیاتی زندگی در دنیا برای عبور به سوی ابدیت.

زائر در مورد این محورها لایه‌های درونی روح خود را فعال ساخته است و مطالب از فهم حافظه‌ای به فهم کاربردی ارتقاء یافته‌اند.

اهداف عملیاتی برنامه

زمینه‌سازی برای تغییر در نگرش و احساس نسبت به موضوعات زیر از وضعیت موجود آن به وضعیت مطلوب در آن:

۱. نسبت به زندگی: از احساس روزمره‌گی، به احساس معناداری فعال برای اتصال به ابدیت
۲. نسبت به انسان: از احساس جزئی و توجه به بیرون از خود، به احساس کلان و توجهات درونی
۳. نسبت به جهان: از احساس محیطی فیزیکی و بی تفاوت، به احساس فضایی مرتبط با ملکوت و فعال
۴. نسبت به هم‌نوع: از نگرش منفعت طلبانه و تحمل گرایانه، به حس منافع و عبودیت جمعی
۵. نسبت به دین: از نگرش صرفاً عبادی فردی به احساس مدیر بودن برای زندگی فردی و جمعی
۶. نسبت به علم: از ابزاری برای کسب منافع و حافظه‌ای بودن، به ابزار کشف حقایق برای زندگی ابدی
۷. نسبت به ملکوت: از فضایی مبهم و مشکوک، به
۸. سازمانی با عملکردها و رفتارهای کاملاً مشخص و منضبط

۹. نسبت به مرگ: از احساسی تاریک و ترسناک، به حقیقتی روشن و تعالی بخش و نیازمند برنامه‌ریزی
۱۰. نسبت به پیامبری و امامت: از مفاهیمی بر فراز ابرها، به اصلی‌ترین حقایق زندگی
۱۱. نسبت به پیامبر: از شخصیتی که گاهی مورد توجه قرار می‌گیرد، به راهبری عظیم و نافذ در زندگی
۱۲. نسبت به حضرت زهراء و ائمه معصومین: از شخصیت‌هایی حاجت‌ده، به نیروهایی خدا افزا
۱۳. نسبت به قرآن: از کتابی برای قرائت ثواب آور، به معلمی یگانه برای زندگی
۱۴. نسبت به احکام: از تکالیفی بدون چون و چرا، به رفتارهایی آگاهانه برای ارتقاء کیفیت زندگی شبکه‌ای
۱۵. نسبت به نماز: از عملیاتی عادی و روزمره و با خواطر سنگین، به گفتگویی با خود آگاهی مستمر با خداوند
۱۶. نسبت به مسجد: از مکانی صرفاً برای عبادت، به محیطی برای ارتقاء تفکر و نیروهای درونی
۱۷. نسبت به تاریخ: از حکایاتی تکراری، به راهنمای تصمیم‌گیری در زندگی
۱۸. نسبت به برنامه‌ریزی برای زندگی: از کاری نشدنی و دور از اجراء، به رفتاری ضروری و عملیاتی

فهرست محتوای برنامه

قسمت مدینه

روز اول

عنوان کارگاه: نگرشی دیگر به زیارت

محل و زمان اجرا: هواپیما در حال حرکت به سوی مدینه

محتوا: تأمل و بررسی هویت زیارت و برقراری ارتباط با انسان کامل و خلیفای الله.

هدف: تغییر نگرش به زیارت از حاجت‌خواهی به خداجویی، پاسخ به شبهات و هابیت در مورد زیارت.

عنوان کارگاه: در آغوش رحمت

محل و زمان اجرا: روز اول هتل - قبل از اولین زیارت حرم نبوی

محتوا: تأمل و بررسی هویت پیامبری و نبوت و موقعیت پیامبر اسلام در هستی، نقشه‌شناسی حرم نبوی.

هدف: ایجاد حس عظمت نسبت به پیامبر.

عنوان کارگاه: نگرشی دیگر به حضرت زهراء (س)

محل و زمان اجرا: روز اول - هتل - قبل از اولین زیارت حرم نبوی

محتوا: تأمل و بررسی شخصیت حضرت زهراء، فرهنگ زن مسلمان.

هدف: تغییر نگرش نسبت به کمال زن و تعمیق رابطه قلبی

با حضرت زهراء.

عنوان کارگاه: چهار خورشید و یک کهکشان ستاره

محل و زمان اجرا: هتل - قبل از اولین زیارت بقیع (بعد از ظهر)

محتوا: تأمل و بررسی هویت امامت و ولایت و رابطه ولایت با نبوت، هویت بقیع و نقشه‌شناسی بقیع.

هدف: احساس موقعیت وجودی امام در شبکه هستی و زندگی

عنوان کارگاه: اولین نجوا

محل و زمان اجرا: حرم نبوی به صورت فردی - اولین شب

محتوا: گفتگوی کتبی با پیامبر خدا

هدف: ایجاد حس حضور و همراهی در زندگی

روز دوم

عنوان کارگاه: مدینه‌شناسی

محل و زمان اجرا: روز دوم- برفراز بام هتل یا یکی از کوه‌ها یا مناطق مشرف بر کل شهر
محتوا: بررسی فضای مدینه و موقعیت‌شناسی کلان، تدوین جدول محورهای ده‌سال تاریخ مدینه.
هدف: ایجاد زمینه برای تصور و لمس حوادث و وقایع تاریخ اسلام در مدینه، کشف اماکن لازم برای بازدید، توسط خود زائرین.
عنوان کارگاه: او چه دید؟

محل و زمان اجرا: نیمی از کارگاه قبل از دومین تشریف به حرم و نیمی به صورت فردی در حرم
محتوا: تأمل و بررسی نگرش‌های رسول خدا(ص) که افق‌های جدید می‌گشایند. (با رویکرد قرآنی)
هدف: تغییر نگرش به هستی و زندگی از خرد و روزمره به شبکه‌ای و فعال در جهت ابدیت.

محل و زمان اجرا: نیمی از کارگاه قبل از دومین تشریف به بقیع و نیمی به صورت فردی و غیرآشکار در بقیع
محتوا: تأمل و بررسی نگرش‌ها و رفتارهای امام حسن مجتبی(ع) با تمرکز بر مدیریت بحران در زندگی، تولید تصویر ذهنی از آنچه
در مدینه بر حضرت گذشت توسط خود زائر برای دست‌یابی به سرچشمه‌های تصمیم در زندگی.
هدف: تعمیق حس حضور امام مجتبی(ع) در فضای درونی زائر و خروج از تصورات شناسنامه‌ای به باورهای شخصیتی.

روز سوم

عنوان کارگاه: او چه گفت؟

محل و زمان اجرا: نیمی از کارگاه قبل از سومین تشریف به حرم و نیمی به صورت فردی در حرم
محتوا: قرآن‌شناسی (بررسی ساختاری و کلان)

هدف: تغییر نگرش نسبت به قرآن از متنی برای جمع‌آوری ثواب به مرجعی برای تصمیم‌گیری در زندگی.

عنوان کارگاه: عبودیت تابناک

(نگرشی دیگر به امام سجاده(ع))

محل و زمان اجرا: نیمی از کارگاه قبل از سومین تشریف به بقیع و نیمی به صورت فردی و غیرآشکار در بقیع

محتوا: تأمل و بررسی نگرش‌ها و رفتارهای امام سجاده(ع) با تمرکز بر هویت دعا، تولید تصویر ذهنی از آنچه در مدینه بر حضرت گذشت توسط خود زائر برای دست‌یابی به سرچشمه‌های تصمیم‌گیری در زندگی.

هدف: تعمیق حس حضور امام سجاده(ع) در فضای درونی زائر و خروج از تصورات شناسنامه‌ای به باورهای شخصیتی.

محل و زمان اجرا: قبل از بازدید از مسجد غمامه و مسجد مباحله

محتوا: تأمل و بررسی معادلات ماورائی و کیفیت تأثیر آنها در زندگی، بررسی هویت مباحله و نتایج آن برای زندگی امروز ما.

هدف: ایجاد حس ارتباط عمیق و مستمر ملکوت با زندگی روزمره.

روز چهارم

عنوان کارگاه: او چه کرد؟

محل و زمان اجرا: نیمی از کارگاه قبل از چهارمین تشریف به حرم و نیمی به صورت فردی در حرم
محتوا: تأمل و بررسی رفتارهای رسول خدا(ص) و مقایسه با رفتارهای موجود، سنت و سیره‌شناسی کلان، شبیه‌سازی از حوادث و
جریانات واقع شده در کنار هر یک از ستون‌های مسجد.

هدف: تولید سرچشمه‌های الگوهای رفتاری برای زندگی توسط خود زائر.

عنوان کارگاه: سرچشمه‌های علم

(نگرشی دیگر به امام باقر و امام صادق(علیهما السلام))

محل و زمان اجرا: نیمی از کارگاه قبل از چهارمین تشریف به بقیع و نیمی به صورت فردی و غیرآشکار در بقیع

محتوا: تأمل و بررسی نگرش‌ها و رفتارهای امام باقر و امام صادق(علیهما السلام) با تمرکز بر هویت علم و علم‌آموزی، تولید تصویر
ذهنی از آنچه در مدینه بر حضرت گذشت توسط خود زائر برای دست‌یابی به سرچشمه‌های تصمیم در زندگی.

هدف: تعمیق حس حضور امام باقر و امام صادق(علیهما السلام) در فضای درونی زائر و خروج از تصورات شناسنامه‌ای به باورهای
شخصیتی، دریافت شاخصه مکتب جعفری.

عنوان کارگاه: نگرشی دیگر به مسجد

محل و زمان اجرا: قبل از بازدید از مسجد قبا و مسجد قبلتین و مساجد سبعة

محتوا: تأمل و بررسی هویت مسجد و الگوی مسجد در اسلام، بررسی آیات و تاریخ مرتبط با اماکن فوق (با توجه به جریان مسجد ضرار و نقش آن در تاریخ، جنگ خندق، حمراءالاسد، خیبر و بدر).

هدف: دستیابی به رابطه مسجد و زندگی.

عنوان کارگاه: نگرشی دیگر به زندگی

محل و زمان اجرا: قبل از بازدید از احد

محتوا: بررسی و تأمل در جریان جنگ احد، (نقشه‌شناسی، آیات، شخصیت‌ها، نتایج)، تحلیل فیلم جنگ در ضمن فیلم محمد رسول‌الله.

هدف: برقراری ارتباط با وضعیت معاصر جهانی و دستیابی به تصمیمات کلان برای زندگی جهانی.

روز پنجم

عنوان کارگاه: در این فضا چه گذشته است؟

محل و زمان اجرا: در ضمن زیارت پنجم حرم نبوی

محتوا: بررسی و تأمل در خطبه‌ها و دیدارهای پیامبر در مسجدالنبی.

هدف: دستیابی به حس مخاطب پیامبر بودن و کشف خطوط کلی دعوت و برنامه‌های حضرت.

عنوان کارگاه: ستاره‌های ابدی

محل و زمان اجرا: قبل از تشریف پنجم به بقیع

محتوا: شخصیت‌شناسی ابراهیم(ع)، ازدواج پیامبر، أم‌البین، عثمان بن مظعون.

هدف: کشف معادلات تصمیم‌گیری برای زندگی خدا افزا، پاسخ به شبهات پیرامون ازدواج‌های پیامبر خدا.

عنوان کارگاه: نگرشی دیگر به مرگ

محل و زمان اجرا: قبل از تشریف پنجم به بقیع

محتوا: بررسی و تأمل در مرگ، بررسی فیلم نسیمی از حقیقت.

هدف: ایجاد حس ارتباط با عوالم ماوراء.

عنوان کارگاه: زیارت دوست

محل و زمان اجرا: هتل

محتوا: تأمل و بررسی هویت عمره، مکه شناسی اولیه و حرم و نقشه مسجدالحرام، کشف برنامه قدم به قدم اجرایی عمره مفرد. هدف: ایجاد حس اشتیاق به خانه دوست، تثبیت مراحل انجام عمره.

عنوان کارگاه: ندای دوست

محل و زمان اجرا: هتل

محتوا: بررسی هویت و فلسفه احکام، بررسی هویت و احکام احرام و لییک، نقشه شناسی مسجد شجره. هدف: تغییر نگرش به احکام از یک سری ضوابط اجرایی بودن به عوامل رشد دهنده بودن، تثبیت دستورالعمل های شرعی برای اجراء.

عنوان کارگاه: مجلس دوست

محل و زمان اجرا: هتل

محتوا: بررسی هویت و احکام نماز و طواف، نگرشی دیگر به نماز.

هدف: ایجاد حس گفتگو بودن نماز و ارتقاء تمرکز در نماز، ایجاد حس ارتباط قلبی با خدا در طواف، تثبیت دستورالعمل‌های

شرعی اجرایی.

عنوان کارگاه: به دنبال دوست

محل و زمان اجرا: هتل

محتوا: بررسی هویت و احکام سعی و تقصیر

هدف: ایجاد حس اهمیت جستجوگری و از خودگذشتگی برای اهداف زندگی.

عنوان کارگاه: وداع

محل و زمان اجرا: حرم و بقیع

محتوا: نامه‌ای کوتاه به پیامبر، نامه به حضرت زهراء، نامه به ائمه بقیع.

هدف: زمینه‌سازی برای استمرار ارتباط درونی با پیامبر، حضرت زهراء و ائمه بقیع:.

عنوان کارگاه: لیبیک

محل و زمان اجرا: مسجد شجره

محتوا: پاسخ به سؤال «چرا به سوی تو آمدم؟»

نوشتن عهدنامه با خدا و امضاء با لیبیک‌ها

هدف: تعیین برنامه زندگی جدید.

قسمت مکه

اشاره

عنوان کارگاه: نگرشی دیگر به خدا
محل و زمان اجرا: در اتوبوس به سمت مکه
محتوا: جزوه مطالعاتی برای ایجاد فضای تفکر نسبت به خدا، توحید و عبودیت.
هدف: تغییر نگرش به خدا از موجودی مبهم و در آسمان‌ها به حقیقتی شفاف، تا حس حضور در فرد برانگیخته شود.

روز اول

عنوان کارگاه: دیدار دوست
محل و زمان اجرا: روز اول- در هتل و قبل از اولین تشریف به مسجد الحرام، نوشتن برگه‌های فردی در روی کوه صفا
محتوا: بازخوانی هویت عمره، احرام، کعبه، مناسک عمره، به صورت سناریونویسی نسبت به اتفاقات در پیش‌رو، تبیین احکام مربوط به نماز جماعت در مسجدالحرام.
هدف: ایجاد یکپارچگی قبل از اعمال و کشف نقاط ابهام و خلأها و بازسازی حس‌های لازم برای انجام اعمال.

عنوان کارگاه: چه کردیم؟

محل و زمان اجرا: روز اول- در هتل و بعد از انجام اعمال عمره

محتوا: بازنویسی مرحله به مرحله آنچه گذشت به صورت یک گزارش و بیان افکار، رفتار و احساس‌هایی که حاصل شد.
هدف: کنترل اعمال، تثبیت حسّی که از انجام عمره به دست آمده است.

عنوان کارگاه: گفتگو با خدا

محل و زمان اجرا: برای اولین تشریف فردی بعد از اعمال

محتوا: تدوین متن آزاد برای گفتگو با خدا قبل از شروع به طواف
(در طواف با خدا سخن بگو! چه می‌گویی؟)

هدف: ایجاد موقعیت برای تعمیق احساس حضور خدا و زنده بودن گفتگو با خدا.

روز دوم

عنوان کارگاه: مکه‌شناسی (مرحله دوم بعد از مدینه)

محل و زمان اجرا: روز دوم- برفراز بام هتل یا یکی از کوه‌ها یا مناطق مشرف بر کل شهر، سپس در هتل

محتوا: بررسی فضای مکه و موقعیت‌شناسی کلان، تدوین جدول محورهای سیزده‌سال تاریخ مکه و نقشه‌شناسی، اشاره به جریان حدیبیه و صلح حدیبیه.

هدف: ایجاد زمینه برای تصور و لمس حوادث و وقایع تاریخ اسلام در مکه، کشف اماکن لازم برای بازدید، توسط خودِ زائرین.

عنوان کارگاه: آیات بینات

محل و زمان اجرا: نیمی از کارگاه قبل از دومین تشریف به حرم و نیمی به صورت فردی در حرم

محتوا: تأمل و بررسی تفسیر آیه «فیه آیات بینات»؛

مقام ابراهیم، حجر اسماعیل، زمزم، حجرالأسود.

هدف: ایجاد حس و دید نسبت به تاریخ زندگی معنوی بشریت و اهمیت آن در زندگی معاصر.

عنوان کارگاه: در این جهان چه خبر است؟

محل و زمان اجرا: نیمی از کارگاه قبل از بازدید از مسجد جن و نیمی در مسجد جن به صورت فردی

محتوا: تأمل و بررسی آیات سوره جن.

هدف: ایجاد حس نسبت به تنها نبودن در هستی و شعور داشتن کل هستی، کاربردی‌سازی پیام‌های سوره جن برای ارتقاء کیفیت

زندگی و تصمیم‌گیری‌ها.

عنوان کارگاه: کوهپایه نور

محل و زمان اجرا: قبل از تشریف به حرم در محل شعب اُبی طالب و مولدالنبی

محتوا: تأمل و بررسی آنچه در این مکان گذشته و بازسازی و تصویرسازی از فضای زندگی پیامبر(ص)، بررسی جریان شق القمر بر کوه اُبوقییس.

هدف: تعمیق حس عظمت نسبت به پیامبر، تبیین رابطه پیامبر با کعبه، تبیین مسأله حس گرایی و عقل گرایی.

عنوان کارگاه: جامه کعبه، مهندسی فرهنگی مسجدالحرام

محل و زمان اجرا: نیمی از کارگاه قبل از سومین تشریف به حرم و نیمی به صورت فردی در حرم

محتوا: تأمل و بررسی آیات منقوش بر پرده کعبه و انتخاب آیات دیگر از آیات مرتبط با موضوع، تولید پیشنهادهای فرهنگی معرفتی برای فضای مسجدالحرام.

هدف: برقراری ارتباط با کلیه آیات و مفاهیمی که مربوط به کعبه و مسجدالحرام و زیارت است.

عنوان کارگاه: قهرمانان با وفا

محل و زمان اجرا: نیمی از کارگاه قبل از بازدید از قبرستان معلای و نیمی به صورت فردی در هنگام بازدید
محتوا: تأمل و بررسی آنچه در سال‌های محاصره بر پیامبر و اطرافیان گذشت، شخصیت‌شناسی حضرت ابوطالب و خدیجه (س) و
برخی شخصیت‌های مدفون در این قبرستان.
هدف: زمینه‌سازی برای تغییر در تصمیمات در زندگی در مواقع بحرانی، تعمیق حس مفهوم وفاداری به حقیقت.

روز چهارم

عنوان کارگاه: نگرشی دیگر به وحی

محل و زمان اجرا: نیمی از کارگاه قبل از بازدید غار حراء و نیمی هنگام بازدید از غار (صبح)

محتوا: تأمل و بررسی بر هویت وحی، مفهوم شناسی عزلت و تمرکزهای روحی، تفسیر سوره علق، بررسی مسأله معراج. هدف: ایجاد حس، نسبت به لایه‌های فوقانی هستی، اهمیت تمرکز برای موفقیت در زندگی، رابطه ملکوت با زندگی.

عنوان کارگاه: فتح ابدی

محل و زمان اجرا: قبل از بازدید از مسجد الرایی و مسجد فتح و مسجد شجره و مسجد الیعی (بعد از ظهر)

محتوا: تأمل و بررسی تاریخ و حوادث فتح مکه، تفسیر سوره فتح و آیات مرتبط به اماکن مورد بازدید.

هدف: ایجاد نگرش به رفتارهای حکومتی و مدیریتی پیامبر اکرم و تطبیق بر رفتارهای سازمانی در محیطهای زندگی در پیش‌رو.

ص: ۱۰۱

عنوان کارگاه: محور ملکوت

محل و زمان اجرا: نیمی از کارگاه قبل از چهارمین تشریف به حرم و نیمی به صورت فردی در حرم، در پشت بام مسجدالحرام در شب

محتوا: تأمل و بررسی در صحنه چرخش طواف کنندگان به دور بیت و تصویرسازی از چرخش کل هستی به دور عرش، بررسی آیات ملکوتیه.

هدف: ایجاد حس حضور نسبت به ملکوت و فعال‌سازی ارتباطهای قلبی با ماوراء.

عنوان کارگاه: نگرشی دیگر به حج

محل و زمان اجرا: نیمی قبل از بازدید از مشاعر مقدسه (عرفات و مشعر و منی و جمرات و قربانگاه) و نیمی هنگام بازدید محتوا: بررسی و تأمل آیات مربوط به اعمال حج و تدوین سناریوی حج براساس آیات، عرفان حج. هدف: ایجاد نگرش و حس نسبت به فلسفه حج و اعمال خاص آن و تأثیر آنها در زندگی فردی و جمعی.

عنوان کارگاه: نگرشی دیگر به عدالت‌خواهی و شهادت

محل و زمان اجرا: قبل از زیارت شهدای فح

محتوا: بررسی و تأمل در نهضت شهدای فح، بازنگری مفهوم عدالت و عدالت‌خواهی، بازنگری هویت شهادت و مراتب شهداء. هدف: کشف معادلات تصمیم‌گیری برای زندگی عادلانه، تنظیم رفتارهای اجتماعی برای تحقق تمدن اسلام، ایجاد حس آمادگی برای شهادت.

عنوان کارگاه: یا ایها الإنسان

محل و زمان اجرا: در مسجدالحرام به صورت فردی

محتوا: تأمل و بررسی آیات یا ایها الناس، یا بنی آدم، یا ایها الإنسان.

هدف: ایجاد حس مورد خطاب قرار داشتن از جانب خداوند و دریافت پیام‌های الهی برای تغییر در زندگی.

عنوان کارگاه: محور ادیان

محل و زمان اجرا: هتل

محتوا: بررسی و تأمل در شخصیت حضرت ابراهیم(ع)، بررسی بحث وحدت و کثرت ادیان، بررسی بحث گفتگوی ادیان و فرهنگ‌ها.

هدف: ایجاد حس یکپارچگی تاریخ بشریت، تعمیق باور نسبت به ضرورت وحدت جهانی، برنامه‌ریزی برای زندگی جهانی.

عنوان کارگاه: جهان اسلام

محل و زمان اجرا: نیمی در هتل و نیمی در مصاحبه‌های خیابانی

محتوا: بررسی و تأمل در وضعیت مسلمانان در جهان، بررسی مفهوم امت واحده.

هدف: ایجاد باور نسبت به حرکت به سوی جامعه جهانی اسلامی.

عنوان کارگاه: طبقه‌بندی اطلاعات

محل و زمان اجرا: هتل

محتوا: تنظیم و طبقه‌بندی اطلاعات تولید شده و جمع‌آوری شده در طول سفر.

هدف: تولید بسته اطلاعاتی «سفر عمره و زندگی».

عنوان کارگاه: وداع

محل و زمان اجرا: حرم

محتوا: نامه‌ای به خدا

هدف: ایجاد حس شکرگزاری و برقراری ارتباط و شوق.

عنوان کارگاه: گزارش سفر

محل و زمان اجرا: در فرودگاه و در هواپیما

محتوا: تدوین گزارش سفر و یافته‌ها برای زندگی در پیش رو به صورتی که برای برنامه‌ریزی در زندگی مورد مراجعه قرار گیرد.

هدف: تثبیت و تنظیم یافته‌های سفر با قابلیت انتشار.

* القرآن الکریم، مصحف مدینه.

* نهج البلاغه، سید رضی، تصحیح صبحی صالح، مؤسسه دارالهجرى، قم: [بى تا].

*** ۱. الله شناسی (۳ جلد)، علامه آبی الله سید محمد حسین حسینی طهرانی، انتشارات علامه طباطبائی، مشهد: طبع دوم، ۱۴۱۸ ق.

۲. بحار الأنوار (۱۱۰ جلد)، علامه مجلسی، مؤسسه الوفاء، بیروت لبنان: ۱۴۰۴ ق.

۳. التهذیب (۱۰ جلد)، شیخ طوسی، دارالکتب الإسلامیة، تهران: ۱۳۶۵ ق.

۴. رساله لقاء الله، میرزا جواد آقا ملکی تبریزی، انتشارات فیض کاشانی، تهران: طبع چهارم، ۱۳۷۰.

۵. غرر الحکم و دُرر الکلم، عبدالواحد بن محمد تمیمی آمدی، انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، قم: ۱۳۶۶.

۶.

٧. الكافي (٨ جلد)، ثقی الإسلام کلینی، دارالکتب الإسلامی، تهران: ١٣٦٥ ق.
٨. المراقبات، میرزا جواد آقا ملکی تبریزی، انتشارات امام مهدی، قم: ١٣٦٣.
٩. مستدرک الوسائل (١٨ جلد)، محدث نوری، مؤسسی آل البيت (عليهم السلام)، قم: ١٤٠٨ ق.
١٠. مصباح الشریعی، منسوب به امام صادق (ع)، مؤسسی الأعلمی للمطبوعات، بیروت لبنان: ١٤٠٠ ق.
١١. معاد شناسی (١٠ جلد)، علامه آی الله سید محمد حسین حسینی طهرانی، انتشارات نور ملکوت قرآن، مشهد: طبع هفتم، ١٤٢٠ ق.
١٢. معراج السعادی، ملا احمد نراقی، انتشارات هجرت، قم: طبع یازدهم، ١٣٨٤.
١٣. من لا یحضره الفقیه (٤ جلد)، شیخ صدوق، انتشارات جامعه مدرسین، قم: ١٤١٣ ق.
١٤. المیزان فی تفسیر القرآن (٢٠ جلد)، علامه سید محمد حسین طباطبائی، دارالکتب الإسلامی، تهران: طبع سوم، ١٣٩٧ ق.
١٥. وسائل الشیعی (٢٩ جلد)، شیخ حرّ عاملی، مؤسسی آل البيت (عليهم السلام)، قم: ١٤٠٩ ق.

بسم الله الرحمن الرحيم

جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)

با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیفزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند

بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹

بنیانگذار مجتعم فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهل بیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند.

مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

اهداف: دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.

از جمله فعالیتهای گسترده مرکز :

الف) چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی

ب) تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن همراه

ج) تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما، انیمیشن، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و ...

د) ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی

دیگر

ه) تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای

و) راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۰۲۴۵۲۳۵)

ز) طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و ...

ح) همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند

مسجد جمکران و ...

ط) برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه

ی) برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضور و مجازی) در طول سال

دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان

تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت: ۲۳۷۳ شناسه ملی: ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی:

www.eslamshop.com

تلفن ۲۵-۲۳-۲۳۵۷۰۲۳ (۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور

کاربران (۰۳۱۱)۲۳۳۳۰۴۵

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایند انشاءالله.

شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳، شماره کارت: ۶۲۷۳-۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳ و شماره حساب شبا: IR۹۰-۰۱۸۰-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۶۲۱

۵۳-۰۶۰۹ به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان - خیابان مسجد سید

ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام - هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنت غیبت ما، او را از ما جدا کرده است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می فرماید: «ای بنده بزرگوار شریک کننده برادرش! من در کرم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است، هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسیر المنسوب إلى الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست تر می داری: مردی اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می رسانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، اما تو دریچه ای [از علم] را بر او می گشایی که آن بینوا، خود را بدان، نگاه می دارد و با حجت های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می سازد و او را می شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رها کردن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی گمان، خدای متعال می فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».

مرکز تحقیقات و ترجمه

اصفهان

گامگاه

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

